

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **O. M.**, bývajúceho v B., zastúpeného JUDr. M. I., advokátkou v B., proti žalovaným **1/ B.**, so sídlom v B., zastúpenému JUDr. T. H., advokátom v B., **2/ E. K.**, bývajúcej v Ž., zastúpenej JUDr. R. S., advokátom v B., **o určenie neplatnosti právneho úkonu**, vedenej na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 17 C 141/2003, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 19. januára 2011 sp. zn. 2 Co 469/2007, takto

r o z h o d o l :

Z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 19. januára 2011 sp. zn. 2 Co 469/2007 a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Bratislava I rozsudkom (prvým v poradí) z 26. novembra 2003 č.k. 17 C 141/2003-105 určil, že zmluva o prevode vlastníctva družstevného bytu č. X., na X. poschodí bytového domu nachádzajúceho sa v B., s. č. X., orientačné č. X., na parc. č. X., zapísaného na LV č. X. Katastrálneho úradu v B., uzavretá 6. augusta 2002 medzi žalovaným 1/ ako prevádzajúcim a V. M. (bývalá manželka žalobcu) ako nadobúdateľkou je neplatná. Žalovanému 1/ uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi trovy konania 1 000 Sk do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Žalobcovi náhradu trov konania voči žalovanej 2/ nepriznal. Na základe zhodnotenia skutkových zistení súd dospel k záveru, že predmetnou zmluvou žalovaný 1/ previedol vlastnícke právo k bytu výlučne len na V. M. ako jedného zo spoločných nájomcov bytu, čo je v rozpore so zákonom (§ 39 Občianskeho zákonníka). Oprávnenými osobami požiadať o prevod vlastníctva k tomuto bytu boli totiž obaja (bývalí) manželia. Žalovaný 1/ mal byť vyčkat' na výsledok rozhodnutia súdu vo veci zrušenia

spoločného nájmu bytu, alebo previesť byt do podielového spoluvlastníctva bývalých manželov. O trovách konania súd rozhodol podľa § 142 ods. 1, § 150 O.s.p.

Krajský súd v Bratislave uznesením z 23. marca 2005 sp. zn. 2 Co 73/2004 rozsudok súdu prvého stupňa zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie s tým, že vo veci je potrebné skúmať naliehavý právny záujem žalobcu na požadovanom určení. Uviedol, že žalobca má naliehavý právny záujem na určení neplatnosti zmluvy iba v prípade, ak preukáže, že aj on bol členom družstva. Uložil súdu prvého stupňa skúmať skutočnosti, za ktorých došlo k nadobudnutiu jednoizbového bytu, k výmene za trojizbový byt a či sa členom družstva stal aj žalobca.

Okresný súd Bratislava I rozsudkom (druhým v poradí) z 21. mája 2007 č.k. 17 C 141/2003-270 návrh žalobcu zamietol. Žalobcovi uložil povinnosť zaplatiť žalovanej 2/ trovy konania 25 031 Sk na účet jej právneho zástupcu do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Žalovanému 1/ náhradu trov konania voči žalobcovi nepriznal. Po doplnenom dokazovaní súd uzavrel, že v konaní nebolo sporné, že žalobca nebol členom družstva, keď počas trvania manželstva, na základe členskej prihlášky z 29. októbra 1986, sa stala výlučnou členkou družstva bývalá manželka, ktorá zomrela. Prvostupňový súd, viazaný právnym názorom odvolacieho súdu, vyslovil záver, že žalobca nemá naliehavý právny záujem na určení neplatnosti zmluvy o prevode vlastníctva družstevného bytu. Z hľadiska skúmania naliehavého právneho záujmu vyšla najavo aj ďalšia relevantná skutočnosť, ktorá tiež zakladá nedostatok naliehavého právneho záujmu na určení neplatnosti zmluvy vo vzťahu k žalovanej 2/. Žalobca môže mať totiž právny záujem na určení neplatnosti len voči účastníkom zmluvy o prevode vlastníctva bytu, respektíve voči ich právnym nástupcom. Ako vyplýva z osvedčenia o dedičstve z 13. septembra 2005 sp. zn. 1 D 477/2003, jedinou dedičkou po zomrelej V. M., po tom ako žalovaná 2/ dedičstvo odmietla, sa stala E. K.. Z uvedeného nepochybne vyplýva, že univerzálnou dedičkou po zomrelej V. M. sa nestala žalovaná 2/, preto jej nesvedčí v konaní pasívna legitímácia. Pre nedostatok pasívnej legitímácie nemôže mať žalobca naliehavý právny záujem na určení neplatnosti zmluvy. O trovách konania súd rozhodol podľa § 142 ods. 1, § 151 O.s.p.

Krajský súd v Bratislave rozsudkom z 19. januára 2011 sp. zn. 2 Co 469/2007 rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil. Žalovaným 1/, 2/ náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že v prejednávanej veci žalobca spolu

s odvolaním žiadal o prístupenie E. K. do konania ako ďalšej účastníčky na strane žalovaných. Rozhodnutím z 25. mája 2009 sp. zn. 2 Co 469/2007 (č.l. 319) odvolací súd nepripustil vstup E. K. do konania na strane žalovaných z dôvodu, že po vydaní rozhodnutia vo veci samej (počas odvolacieho konania), nie je možné pripustiť ďalšieho účastníka do konania a takýmto postupom zhojiť nedostatok pasívnej vecnej legitímácie. Na odvolanie žalobcu Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením z 12. mája 2010 sp. zn. 2 Co 7/2009 odvolacie konanie zastavil, pretože na prejednanie odvolania nebola daná funkčná príslušnosť Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a ani iného súdu. Odvolací súd ďalej uviedol, že žalobca v konaní nepreukázal naliehavý právny záujem na požadovanom určení. V tomto konaní sa domáhal určenia, že zmluva o prevode vlastníctva bytu je neplatná. Aj s dôrazom na preventívny charakter žaloby v zmysle ustanovenia § 80 písm. c/ O.s.p. nemôže mať žalobca naliehavý právny záujem na požadovanom určení. V tomto prípade žalobca návrh smeroval iba proti jednému z účastníkov napadnutej zmluvy, hoci aj druhá zmluvná strana by bola daným rozhodnutím dotknutá na svojich právach a mala by mať možnosť brániť svoje záujmy. Druhou zmluvnou stranou bola nebohá bývalá manželka žalobcu, do ktorej práv a povinností vstúpila E. K.. V danom prípade neboli teda splnené podmienky na úspešnosť žalobou uplatneného nároku. O trovách odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa § 224 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 142 ods. 1, § 151 O.s.p.

Proti tomuto rozhodnutiu odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca. Navrhol zrušiť rozhodnutie odvolacieho súdu ako aj súdu prvého stupňa a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. Prípustnosť dovolania vyvodzoval z § 237 písm. f/ O.s.p. a jeho dôvodnosť z § 241 ods. 2 písm. a/, b/ O.s.p. Žalobca poukázal na to, že odvolací súd napriek tomu, že bol zistený skutkový stav podľa § 703 Občianskeho zákonníka, rozhodnutie súdu prvého stupňa potvrdil a tým svoj rozsudok založil na odlišnom právnom názore od súdu prvého stupňa. Odvolací súd teda svoje rozhodnutie nečakane založil na iných právnych záveroch o vzniku členstva žalobcu v bytovom družstve. Tým účastníkovi konania odňal možnosť konať pred súdom. Ďalej poukázal na to, že súd nesprávne postupoval a jeho procesný návrh posúdil podľa § 92 ods. 1 O.s.p. namiesto § 92 ods. 2 O.s.p.

Žalovaný 1/ navrhol dovolanie žalobcu odmietnuť a zaviazať žalobcu k náhrade trov dovolacieho konania.

Žalovaná 2/ navrhla návrh žalobcu ako nedôvodný v celom rozsahu zamietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), zastúpený advokátkou (§ 241 ods. 1 O.s.p.) bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.), skúmal najskôr, či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť dovolaním (§ 236 a nasl. O.s.p.).

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

V prejednávanej veci odvolací súd rozhodol rozsudkom. V zmysle § 238 O.s.p. platí, že ak dovolanie smeruje proti rozhodnutiu vydanému v tejto procesnej forme, je prípustné, ak je ním napadnutý zmeňujúci rozsudok (§ 238 ods. 1 O.s.p.), alebo rozsudok, v ktorom sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci (§ 238 ods. 2 O.s.p.), alebo potvrdzujúci rozsudok súdu prvého stupňa, avšak len vtedy, ak odvolací súd vyslovil, že je dovolanie prípustné, pretože po právnej stránke ide o rozhodnutie zásadného právneho významu alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 (§ 238 ods. 3 O.s.p.).

Dovoláním žalobcu je napadnutý potvrdzujúci rozsudok odvolacieho súdu, ktorý nevykazuje znaky rozhodnutia v zmysle § 238 O.s.p. Prípustnosť dovolania preto z ustanovení § 238 O.s.p. nemožno vyvodit'.

So zreteľom na obsah dovolania ako aj na zákonnú povinnosť skúmať, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p. (§ 242 ods. 1 O.s.p.), zaoberal sa dovolací súd aj otázkou, či konanie nie je postihnuté niektorou z väd uvedených v § 237 písm. a/ až g/ O.s.p. V zmysle § 237 O.s.p. je dovolanie prípustné (a teda aj dôvodné) proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c) účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f) účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g) rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne

obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Dovolateľ vady v zmysle § 237 písm. a/ až e/, g/ O.s.p. nenamietal a tieto vady nevyšli najavo ani v dovolacom konaní.

Dovolateľ namietal, že v konaní mu bola odňatá možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

Odňatím možnosti konať pred súdom sa v zmysle uvedeného ustanovenia rozumie taký závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia tých jeho procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok priznáva za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov.

Procesná vada konania podľa § 237 písm. f/ O.s.p. je dôsledkom porušenia práva účastníka súdneho konania na spravodlivý súdny proces (čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd). Dochádza k nej vtedy, ak súd v priebehu konania neumožní účastníkovi vykonať práva priznané mu Občianskym súdnym poriadkom, okrem iného i právo predniesť (doplniť) svoje návrhy. Tomu zodpovedá povinnosť súdu o týchto návrhoch aj rozhodnúť (porovnaj uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 15. júna 2010 sp. zn. 3 Cdo 320/2009).

Zo spisu je zrejmé, že žalobca podal dňa 1. augusta 2003 žalobu o určenie neplatnosti zmluvy o prevode vlastníctva družstevného bytu zo 6. augusta 2002, ktorá bola uzatvorená medzi žalovaným 1/ a V. M.. Tá už však v čase začatia konania nemala spôsobilosť byť účastníčkou konania (zomrela X.). Žalobca ju pôvodne označil ako žalovanú 2/ z opatrnosti, čo v závere svojho návrhu aj uviedol. Poukázal na to, že dedičské konanie po nej nebolo ukončené a ako univerzálna dedička prichádza do úvahy E. K. (v návrhu na začatie konania označená ako žalovaná 3/). Okresný súd preto konanie voči žalovanej 2/ nebohej E. M. zastavil (č.l. 72 spisu). Z osvedčenia o dedičstve z 13. septembra 2005 sp. zn. 1 D 477/2003, ktoré nadobudlo právoplatnosť 13. septembra 2005 vyplýva, že ako dedička zo zákona prichádzala do úvahy matka poručiťky E. K., ktorá však dedičstvo odmietla a ako následná dedička prichádzala do úvahy jej dcéra E. K..

Zo spisu ďalej vyplýva, že žalobca v podaní doručenom okresnému súdu 11. júla 2007 (spolu s odvolaním) označenom ako „návrh na pripustenie ďalšieho účastníka do konania na strane žalovaného“ uviedol, že rozširuje okruh pasívne legitimovaných osôb o dedičku E.

K. v zmysle § 92 ods. 1 a 2 O.s.p. a žiadal súd, aby voči tejto žalovanej vydal rozsudok v znení tak, ako ho opísal v návrhu na začatie konania. Krajský súd posúdil toto podanie len podľa § 92 ods. 1 O.s.p. a uznesením z 25. mája 2009 sp. zn. 2 Co 469/2007 vstup E. K. na strane žalovaných nepripustil. Následne rozhodnutie okresného súdu vo veci samej potvrdil okrem iného aj z dôvodu nedostatku vecnej legitímácie na žalovanej strane, keďže v konaní nevystupovala právna nástupkyňa neb. E. M. a to E. K..

V danej veci však bolo potrebné podanie posúdiť aj s ohľadom na jeho obsah (§ 41 ods. 2 O.s.p.). Pri posudzovaní procesného úkonu účastníka konania treba mať na zreteli aj celkový zmysel úkonu účastníka. Súd vždy uváži obsah (zmysel) prejavu vôle účastníka a uzavrie, o aký úkon sa z tohto hľadiska jedná. Ak pre odvolací súd by tento úkon bol nezrozumiteľný, bol povinný vyzvať účastníka na náležitú formuláciu úkonu, čo vyplýva zo zmyslu a účelu občianskeho súdneho konania, ktorým je podľa § 1 O.s.p. predovšetkým zabezpečenie spravodlivej ochrany práv a oprávnených záujmov účastníkov. Dovolací súd vzhľadom na uvedené uzavrel, že žalobca týmto jedným podaním navrhol jednak pristúpenie ďalšieho účastníka konania na strane žalovaných (§ 92 ods. 1 O.s.p.) a jednak zrejme znova z opatrnosti aj návrh na zmenu účastníka konania (§ 92 ods. 2 a 3 O.s.p.).

Podľa § 92 ods. 2 O.s.p. ak po začatí konania nastala právna skutočnosť, s ktorou právne predpisy spájajú prevod alebo prechod práv alebo povinností, o ktorých sa koná, môže navrhovateľ alebo ten, na koho boli tieto práva alebo povinnosti prevedené, alebo na koho prešli, navrhnúť, aby do konania na miesto doterajšieho účastníka vstúpil ten, na koho boli tieto práva alebo povinnosti prevedené alebo na koho prešli.

Podľa § 92 ods. 3 O.s.p. súd vyhovie návrhu, ak sa preukáže, že po začatí konania nastala právna skutočnosť uvedená v odseku 2, a ak s tým súhlasí ten, kto má vstúpiť na miesto navrhovateľa; súhlas odporcu alebo toho, kto má vstúpiť na jeho miesto, sa nevyžaduje. Právne účinky spojené s podaním návrhu na začatie konania zostávajú zachované.

Podľa § 211 ods. 2 O.s.p. ak tento zákon neustanovuje inak, pre konanie na odvolacom súde platia primerane ustanovenia o konaní pred súdom prvého stupňa.

Podľa § 216 ods. 1 O.s.p. ustanovenia § 92 ods. 1 a 4, § 97 a § 98 pre odvolacie konanie neplatia.

Žalobca vzhľadom na neukončené dedičské konanie pôvodne ako žalovanú 3/ označil osobu, ktorej v dôsledku smrti poručiťky E. M. (v návrhu na začatie konania označená ako žalovaná 2/) patrilo dedičský titul (potencionálny dedič). Súd konanie voči nebohej zastavil. Žalobca však nemohol predvídať, že táto potencionálna dedička dedičstvo odmietne. Až do okamihu odmietnutia dedičstva (ktoré má síce spätné účinky) vystupovala v konaní ako pasívne legitimovaná E. K., ktorá by v prípade neodmietnutia dedičstva potvrdila vecnú legitimáciu žalovanej. Práve odmietnutie dedičstva možno v tomto konkrétnom prípade považovať za skutočnosť, ktorá nastala po začatí konania a s ktorou právne predpisy spájajú prevod alebo prechod práv alebo povinností, o ktorých sa koná.

Nerozhodnutím súdu o návrhu žalobcu v zmysle § 92 ods. 2, 3 O.s.p. odvolací súd zaťažil konanie vadou v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. Dovolanie žalobcu je teda nielen prípustné, ale zistená vada konania je súčasne dôvodom, pre ktorý musí dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zrušiť (§ 243b ods. 1 O.s.p.), pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou nemôže byť považované za správne. Vzhľadom na dôvod, pre ktorý došlo k zrušeniu rozsudku odvolacieho súdu, nezaoberal sa dovolací súd ostatnými námietkami dovolateľa, a ani vecnou správnosťou napadnutého rozsudku odvolacieho súdu.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 31. októbra 2011

JUDr. Jozef Kolcun, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Jarmila Uhlířová

